

TURK DİLİ

Türk Dili Tetkik Cemiyeti Bülteni

İKİNCİ TÜRK DİLİ KURULTAYI

Cemiyet nizamnamesine göre iki yılda bir toplanması gerekli olan Türk Dili Kurultayının ikincisi 18 Ağustos 1934 Cumartesi günü saat 14 te Dolmabahçe Sarayında açılmıştır. T. D. T. C. ni kuran ve koruyan Uluğ önderimiz GAZİ MUSTAFA KEMAL Hazretleri Kurultayın açılışında ve bütün toplantılarında bulunarak Kurultaya ve Cemiyete onur verdiler.

İkinci Türk Dili Kurultayı altı gün sürdü. 23 Ağustos Perşembe günü saat 15.20 de işlerini bitirerek dağıldı. Gene o gün kurultayın seçtiği yeni Umumî Merkez Heyeti işe başladı.

İkinci Türk Dili Kurultayına sunulan tezlerden birtakımı kurultay önünde okunmuş, birtakımı da komisyonlara verilmişti. Bütün bu tezler, U. M. H. nce gözden geçirilerek, gerekli görülenler Bültenimizin bundan sonraki sayılarında basılacaktır. Bu sayımızı İkinci Türk Dili Kurultayına veriyoruz.

T. D. T. C., Kurultayını yüksek varlığıyla onurlıyan Uluğ Öndere, Kurultaya Başkanlık eden Büyük Millet Meclisi Başkanı Kâzım Paşa Hazretlerine, Kurultayda bulunan ve dil işlerine hükûmetin bütün yardımını vadeden Başvekil İsmet Paşa Hazretlerine, Kurultayı açan Maarif Vekili ve Cemiyetin fahrî Başkanı Abidin Beyefendiye, Kurultaya 44 mümessil gönderen Halkevleriyle onların dimağı makamında bulunan Cümhuriyet Halk Fırkasına, Kurultayda çalışan bütün arkadaşlara içten sevgi, saygı ve şükranlarını sunar.

T. D. T. C.

İKİNCİ TÜRK DİLİ KURULTAYI

Talimat ve programının bazı maddeleri

Madde: 1— İkinci Türk Dili Kurultayı 18/Ağustos/1934 Cumartesi günü saat 14 te İstanbulda Dolmabahçe sarayında açılacaktır.

Madde: 2— Kurultay, Türk Dili Tetkik Cemiyetini kuran ve koruyan Reısicümhur Gazi Mustafa Kemal Hazretlerinin yüksek himayeleri altında bulunacak ve lütuf buyurdukları takdirde huzurlariyle de şereflenecektir.

Madde: 3— Kurultay Maarif Vekili ve Cemiyet Reisi Beyefendinin bir nutuklariyle açılacak ve bir reis, iki reis vekili, dört kâtip seçerek işe başlayacaktır.

Madde: 4— Kurultayın idaresi Riyaset Divanına aittir. Riyaset Divanı Kurultay Reisi ve Reis vekilleriyle Cemiyet Umumî Kâtibi ve kurultay kâtiplerinden mürekkeptir.

Madde: 5— Cemiyet Umumî Merkez Heyeti ve Kurultay hazırlıkları Merkez Bürosu ile Riyaset Divanı arasındaki münasebetleri Cemiyet Umumî Kâtibi idare eder.

Madde: 6— Kurultay, Cemiyet Umumî Merkez Heyeti kararı ile davet edilen devlet erkânı, yerli ve yabancı bilginler ile Cemiyet azasından olup 15 Temmuz 1934 akşamına kadar İkinci Kurultaya iştirak edeceğini yazı ile bildirmiş olanlardan mürekkeptir. Bunlar haricinde kalan dinleyiciler müzakereye ve reye iştirak edemez.

Madde: 7— Kurultay dinleyicileri ile matbuat erkânına ait kartlar yalnız girme hakkı verir, müzakereye ve reye iştirak hakkı vermez.

Madde: 8— Kurultay içtima salonu yetmediği takdirde daimî ve muvakkat dinleyicilerden bir kısmı muayede salonunda radyodan dinliyebileceklerdir.

Madde: 9— Kurultayda okunmak üzere gönderilen tezler Cemiyet Umumî Merkez Heyeti ve Kurultay hazırlıkları Merkez Bürosu azaları tarafından tetkik edilerek şu kısımlara ayrılmıştır.

- a) İlmî değeri ve Cemiyetin ülküsüne uygunluğu bakımından Kurultayda okunması gerekli görülenler,
 - b) Vaktin darlığı yüzünden Kurultayda okunmasına imkân görülemediğinden ilmî komisyonlara havale edilenler,
 - c) Okunması münasip görülmiyenler.
- Madde: 10— Tezler ruznamedeki sıralarına göre okunur.

Kurultayda müzakere usulleri

Madde: 11— Kurultayda esas, ilmî tezlerin azaya bildirilmesidir. Bunlar üzerine münakaşa ve müzakere Kurultayın mevzuu dışındadır. Ancak bir tez hakkında bir noktanın istifsar ve istizahı için söz alınabilir. Bu gibi sözlerin mümkün olduğu kadar kısa olması ve sual çerçevesinden çıkması şarttır.

Madde: 12— Mütalea veya sual irat eden zat, ayrıca bir teklifte bulunmak isterse bunu mutlaka takrir şeklinde yazılı olarak riyasete vermelidir. Şifahî teklifler reye konmaz. Takrirler, ait olduğu Encümene havale olunur ve Encümenin mütaleasiyle müzakereye konur.

Madde: 13— Herhangi bir sebeple söz almak isteyen zat, kendisine sunulan zarf içindeki fişe adını ve işini yazarak hademe ile veya bizzat Kurultay kâtiplerinden birine verir.

Madde: 14— Söz isteyen zatlar, riyasetin kendilerine söz vermesini beklemek ve ancak riyasetten davet edildikleri zaman söz söylemek mecburiyetindedirler.

Madde: 15— Gerek müzakere esnasında ve gerek celse tatillerinde müzakere salonunda sigara içilemez.

Komisyonlarda çalışmalar

Madde: 16 — Kurultay üç idarî ve dört ilmî komisyon ayıracaktır.

- I. İdarî Komisyonlar şunlardır:
 - a) Nizamname Komisyonu,
 - b) Takrirler Komisyonu,
 - c) Bütçe Komisyonu.
- II. İlmî Komisyonlar şunlardır:
 - a) Dil karşılaştırmaları Komisyonu,
 - b) Filolojik tetkikler Komisyonu,

- c) İstılahlar Komisyonu,
- d) Gramer Komisyonu.

Madde: 17— Komisyonlar 5-7 kişiden mürekkep olacak, içlerinden bir reis, bir mazbata muharriri ve bir kâtip seçecektir.

Madde: 18— Hiçbir takrir ve teklif ait olduğu Komisyondan geçmeden umumî celsede müzakere edilemez.

Madde: 19— Kurultay ve Cemiyet reisleri ile Cemiyet umumî kâtibi ve Umumî Merkez Heyeti azaları her komisyonda bulunmak ve reye iştirak etmek hakkını haizdirler.

Madde: 20— İdarî komisyonların kararları Kurultayın son gününe kadar Kurultaya verilmek lâzımdır. İlmî komisyonlar icap ederse Kurultay dağıldıktan sonra da çalışmalarına devam ederler. Bunların tetkik ettikleri tezler ile verdikleri kararlar Kurultay kitabına konur.

İKİNCİ TÜRK DİLİ KURULTAYI

ÇALIŞMA PROGRAMI

1. İstiklâl Marşı.
2. Kurultay Marşı.
3. Cemiyet Reisi ve Maarif Vekili Beyefendinin açma nutukları.
4. Kurultay Reisinin seçilmesi ve Reis nutku.
5. Kurultay Riyaset Divanının seçilmesi.
6. Üç idarî ve dört ilmî encümenin seçilmesi.
7. Umumî Kâtipliğin iki yıllık umumî raporu.
8. Çalışma yolları ve komisyonlara verilen tezler hakkında malûmat verilmesi.
9. Tezler.

A) Türk dilinin dünya dilleri arasındaki yeri :

1. Türk dilinin yapılış karakterleri ve Türkçenin Hint-Avrupa dilleriyle mukayesesi. Ahmet Cevat Bey U. M. H. azasından.
2. Eski dil mefhumu ve politik terbiye. Dr. Saim Ali Bey Merkez Bürosu azasından.
3. Rus dilinde ilk Türk dili yadigârları. Caferoğlu Ahmet Bey. Üniversite Doçentlerinden.
4. Türk dilinin samî dillerle münasebeti. Naim Hazım Bey. U. M. H. azasından.
5. Ural - Altay dilleriyle Türkçenin münasebeti. Yusuf Ziya Bey. Eskişehir Meb'usu.
6. Uyгурca hakkında. Dr. Reşit Rahmeti Bey, Üniversite Profesörlerinden.
7. Maya dili hakkında. Tahsin Ömer Bey. Hariciye memurlarından.

B) Türk dilinin tarihî akışı ve filolojisi :

1. Dilin neşvünema tarihi hakkında Pr. Meşcaninof. Sovyet Ulûm Akademisi azasından.

2. Türk Paleo-etimolojisi Agop Martayan Bey. Muallim.
3. Dillerin menşei ve Türk dili. Hakkı Nezihi Bey. „
4. Fizik bakımından dil. Salih Murat Bey. Profesör.
5. Türk dilinin eski inanlara bağlı üreme kaynakları. Naim Hâzım Bey. U. M. H. azasından.
6. Sümer Türk söz kökleri. Hâmit Zübeyr Bey. U. M. H. azasından.
7. Cuci ulusu edebî dili. Prof. Samoiloviç. Sovyet U-lûm Akademisi azasından.
8. Has isimlerin tetkiki. Hüseyin Namık Bey. Muallim.
9. Gazi inkılâbının dil cephesine kadar yazı dilimizdeki teşevvüşler. Ali Canip Bey. Merkez Bürosu azasından.

C) Dil inkılâbının manası ve hedefleri.

- *1. Dil inkılâbımızın temelleri. Hasan Âli Bey. U. M. H. azasından.
2. Dil onarımı umumî görüşü. Ragıp Hulûsi Bey. Üniversite Profesörlerinden.
3. Dil düzelmesi üzerine düşünceler. Dr. Şükrü Bey. Muallim.
4. Türkçede ekler ve kökler; "men-man„. Besim Atalay Bey. U. M. H. azasından.
5. Açık Türk dili. Velet Çelebi Bey. Kastamonu Meb'usu.
6. Öz dilimizle bir dil tezi. Şeref Bey. Edirne Meb'usu.
7. Askerlik ıstılahları hakkında. Ali Fuat Paşa. Harp Akademisi Kumandanı.
8. Riyaziye ıstılahları hakkında. Refet Bey. Urfa Meb'usu.
9. Türkçenin ilmî ıstılahları meselesi. Profesör Dr. Kemal Cenap Bey.
10. Eski tıp dilimizin gidişi. Dr. Süheyl Bey.
11. İlmî ıstılahların Türkçeleştirilmesi. İhsan Bey.
12. İlmî komisyonların çalışma verimleri hakkında malûmat.
13. İdarî komisyonların mazbataları, nizamname ve çalışma programı ile bütçenin tasdiki ve U. M. H. zimmetinin ibrası.

14. U. M. H. intihabı.
15. Cemiyet Reisinin nutku.
16. Umumî Kâtibin nutku.
17. Kurultay Reisinin kapama nutku.